

„Mokykla nėra pasirengimas gyvenimui, o pats gyvenimas“

J. Dewei

„Mokykla, į kurią norisi sugrįžti – unikali, atvira, bendradarbiaujanti, siekianti nuolatinės mokyklos kaip organizacijos bei kiekvieno dirbančio ir besimokančiojo pažangos, kurianti jaukią ir saugią aplinką“

***Kėdainių r. Labūnavos pagrindinės mokyklos,
kuri yra sveikatą stiprinanti mokykla ir aktyvi mokykla,
filosofija ir vizija***

Pristatomi du mokyklų modeliai

Sveikata stiprinanti mokykla (SSM)

Tai mokykla, kai visa mokyklos/darželio bendruomenė rūpinasi sveika gyvensena, ugdomi mokinių sveikos gyvensenos įgūdžiai,

kai visi bendruomenės nariai mokykloje kuria palankią fizinę ir psichosocialinę aplinką ir savo kasdienėje veikloje rūpinasi savo ir kitų sveikata.

AKTYVI
MOKYKLA

Aktyvi mokykla (AM)

Tai mokykla, kai išskirtinis dėmesys skiriamas mokyklos bendruomenės fizinio aktyvumo skatinimui ir kuriama fiziniam aktyvumui palanki mokyklos aplinka bei integruojamas fizinis aktyvumas į kasdieninį mokyklos gyvenimą.

Sveikatą stiprinanti mokykla - istorija

1991-1992 m. ET, Europos Komisijos, PSO Europos regiono biuro pastangomis pradėtas kurti sveikatą stiprinančių mokyklų tinklas Europoje (ESSM) ir įgyvendinama programa „Sveika mokykla“. Pirmosios tinklo iniciatorės buvo 4 šalys: **Čekija, Slovakija, Lenkija ir Vengrija**. ESSM tinkle buvo apie 500 mokyklų.

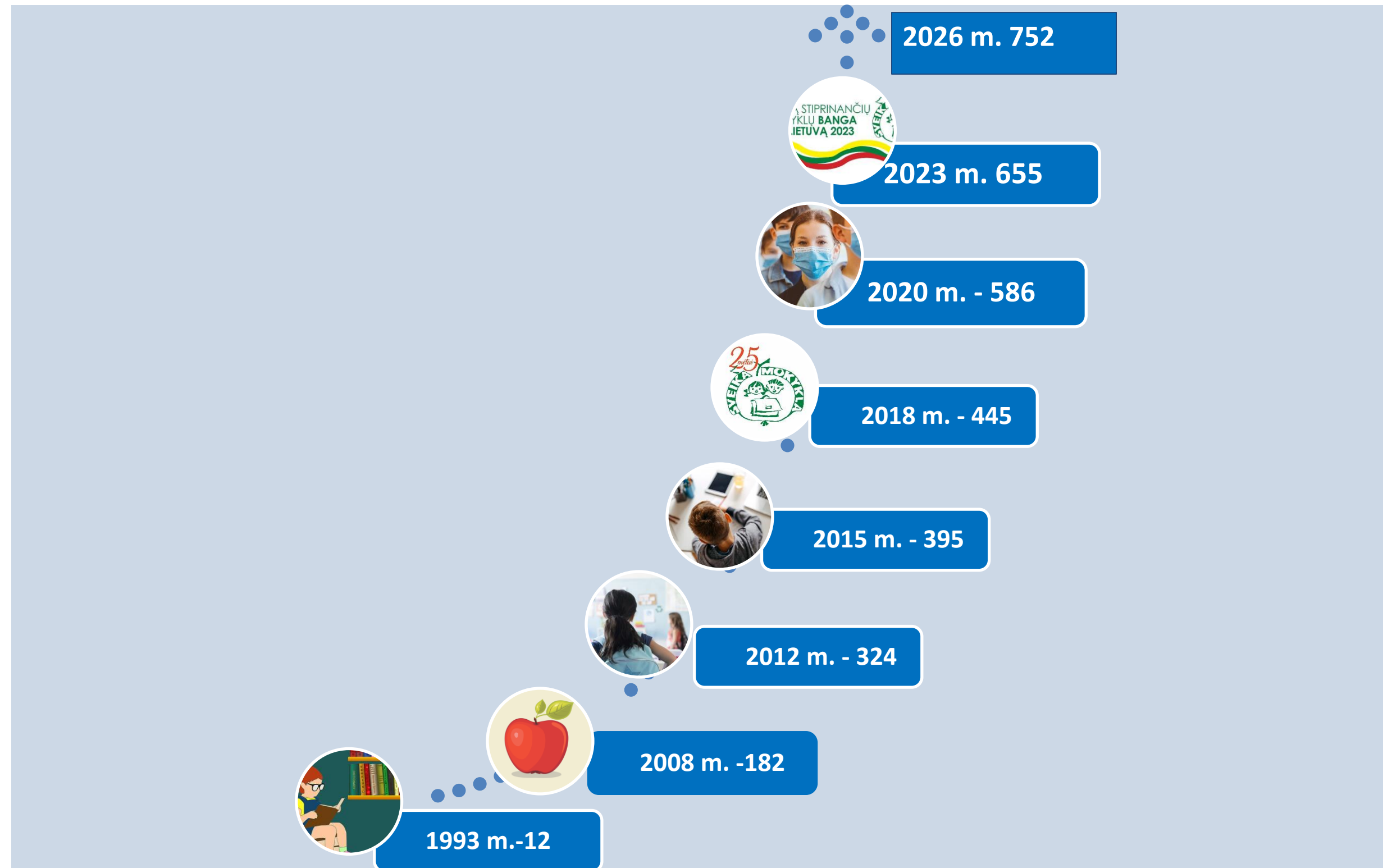
1992 m. gruodžio 8 d. įsakymas Nr. 1559/450 „Dėl PSO ir Europos Tarybos programos „Sveika mokykla“, pasirašytas Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos.

1993 m. prie programos „Sveika mokykla“ įgyvendinimo prisijungė Lietuva, įteiktas veiklą žymintis sertifikatas. Programos tikslus ir uždavinius įgyvendino 12 šalių ugdymo mokyklų, kurios taip pat stengėsi išvelgti problemas ir numatyti gaires ateičiai.

2026 m. – naujas etapas: atkuriamas Europos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklas. Initiatorė – PSO. Vasario 26 d. įvyko pirmas 53 šalių atstovų nuotolinis susitikimas, kuriame dalyvavo sveikatos ir švietimo sektorių atstovai. Tikslas - sveikatą stiprinančių mokyklų modelio įgyvendinimas kiekvienoje šalyje, siekiant atnaujinti politinį įsipareigojimą, kad visi vaikai ir paaugliai Europos regione turėtų prieigą prie sveikos ir palankios mokyklos aplinkos, skatinančios fizinę, psichinę ir socialinę gerovę.

Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų raida

SSM ir AM veikla grįsta dokumentais (1)

LR Švietimo įstatymas

22 straipsnis. Sveikatos priežiūra mokykloje

1. Sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis – saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais).
2. Sveikatos priežiūra mokykloje apima Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo reglamentuotą savivaldybių vykdomą visuomenės sveikatos priežiūrą. ....
6. Mokyklos rengia ir įgyvendina sveikatos stiprinimo programas.

43 straipsnis. Mokyklos veikla

19. Mokykla privalo:

- 2) sukurti ir palaikyti sveiką ir saugią aplinką, sudarančią palankias galimybes ugdyti ir mokytis;
- 5) sudaryti galimybes mokiniams dalyvauti švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus kokybės kriterijus atitinkančiose, socialines ir emocines kompetencijas ugdančiose, smurto, patyčių, psichiką veikiančių medžiagų vartojimo ar kitose prevencinėse programose;

SSM ir AM veikla grįsta dokumentais (2)

- ❑ LR sveikatos apsaugos ministro (SAM) ir LR švietimo, mokslo ir sporto ministro (ŠMSM) įsakymu patvirtintas Mokyklų pripažinimo sveikatą stiprinančiomis mokyklomis ir aktyviomis mokyklomis tvarkos aprašas. (2019 m. rugpjūčio 31d. įsakymo Nr. V-651/ V-665).
  - ✓ *Dokumentas apsprendžia mokyklų kriterijus ir organizavimo tvarką.*
  - ✓ *Nuo 2019 m. pradedamas kurti Aktyvių mokyklų tinklas kurį sudaro 282 aktyvios mokyklos (37 savivaldybėse).*

- ❑ SAM ir ŠMSM ministrų įsakymu patvirtintas Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašas. (2005 m. gruodžio 30 d./2016 m. liepos 21 d. įsakymo Nr. V-966/V-672).*Visuomenės sveikatos priežiūros mokykloje uždaviniai:*
  - ✓ *vykdyti mokinių sveikatos būklės stebėseną;*
  - ✓ *ugdėti mokinių sveikos gyvensenos įgūdžius;*
  - ✓ *vykdyti visuomenės sveikatos rizikos veiksnių stebėseną ir prevenciją mokykloje ir kt.*

Mokyklų veikla paremta įrodymais (1)

Lietuvos mokyklų bendruomenių narių dalyvavimas 9-10 klasių mokinių sveikatos stiprinimo procese tyrimas

(Dr. Rūta Maceinaitė-Žandarė, prof. dr. Genė Šurkienė, 2021)

Tyrime dalyvavo 110 mokyklų bendruomenių narių (mokinių (3574), mokytojų (1247), tėvų (2844), kitų mokyklos darbuotojų (794)). Tyrime buvo išskirtos sveikatą stiprinančios mokyklos.

- Tyrimas atskleidė, kad mokiniai, kurie mokėsi sveikatą stiprinančioje mokykloje, turėjo teigiamą poveikį jų sveikatai, jie mažiau vartojo alkoholį bei narkotines medžiagas ir turėjo mažesnę šansą bandyti vartoti.
- Tyrimas parodė, kad mokiniai, dalyvaudami sveikatos stiprinimo procese turi lūkesčių: daugiausiai tikisi įgyti sveikatos stiprinimo žinių (53,1 proc.), jie mano, kad taps fiziškai aktyvesni 41,0 proc., taip pat pagerės jų mityba (38,8 proc.) ir pagerės sveikata (38,1 proc.).

Įrodymais paremta praktika(2)

- Tyrime buvo nustatyta, kad SSM besimokančių mokinių gyvensena yra sveikesnė, nei kitose mokyklose, o buvimas bendruomenės SSM nariu daro reikšmingą teigiamą įtaką įvairiems dalyvavimo mokinių sveikatos stiprinimo procesams.
- Šių mokyklų mokiniai teigė, kad pakankamai skiria dėmesio sveikatos stiprinimo procesams, pakankamai gauna informacijos jiems reikalingomis sveikatos stiprinimo temomis bei aktyviai įsitraukia į vykdomas sveikatos stiprinimo veiklas. Tačiau norėtų daugiau turėti informacijos protinės sveikatos temomis ir darbo bei poilsio režimo klausimais.

Tokie atskleisti tyrimo rezultatai rodo, kad SSM veikla yra prasminga, todėl tikslinga plėtoti SSM tinklą Lietuvoje.

(Dr. Rūta Maceinaitė-Žandarė, prof. dr. Genė Šurkienė, 2021)

APKLAUSA

SSM ir AM dalyvavimas veikloje

(Remtasi ESSM metodika. Greitasis sveikatos stiprinimo vertinimas. Erin Safarjan, Dr. Goof Buijs, Dr. Silvia de Ruiter).

Apklauso tikslas – įvertinti mokyklų dalyvavimą SSM ir AM programose, nustatyti veiklos stipriąsias ir silpnąsias puses bei mokyklų bendruomenių požiūrį į sveikatos stiprinimą mokykloje, atkreipti dėmesį į problemas. Apklausoje sudalyvavo 456 (62 proc.) sveikata stiprinančių mokyklų ir 229 (82 proc.) aktyvių mokyklų administracijų atstovų.

- Nustatyta, kad **84 proc. SSM** turi parengtas sveikatos stiprinimo programas ir jas realiai įgyvendina.
- **AM 99 proc.** įgyvendina nuoseklią fizinio aktyvumo skatinimo politiką ir aktyviai dalyvauja projekte.

Apklausa parodė ir problemas:

- Nustatyta, kad tik **40 proc.** mokyklų aplinka yra visiškai pritaikyta specialiųjų poreikių vaikams. Deja didesnės daugumos mokyklų aplinka dalinai pritaikyta arba visai nepritaikyta vaikams su specialiaisiais poreikiais.
- Taip pat mokykloms sunkiai pavyksta pritraukti į sveikatinimo renginius mokinių tėvus (globėjus), jų dalyvavimas nėra didelis, tik **35 proc.**

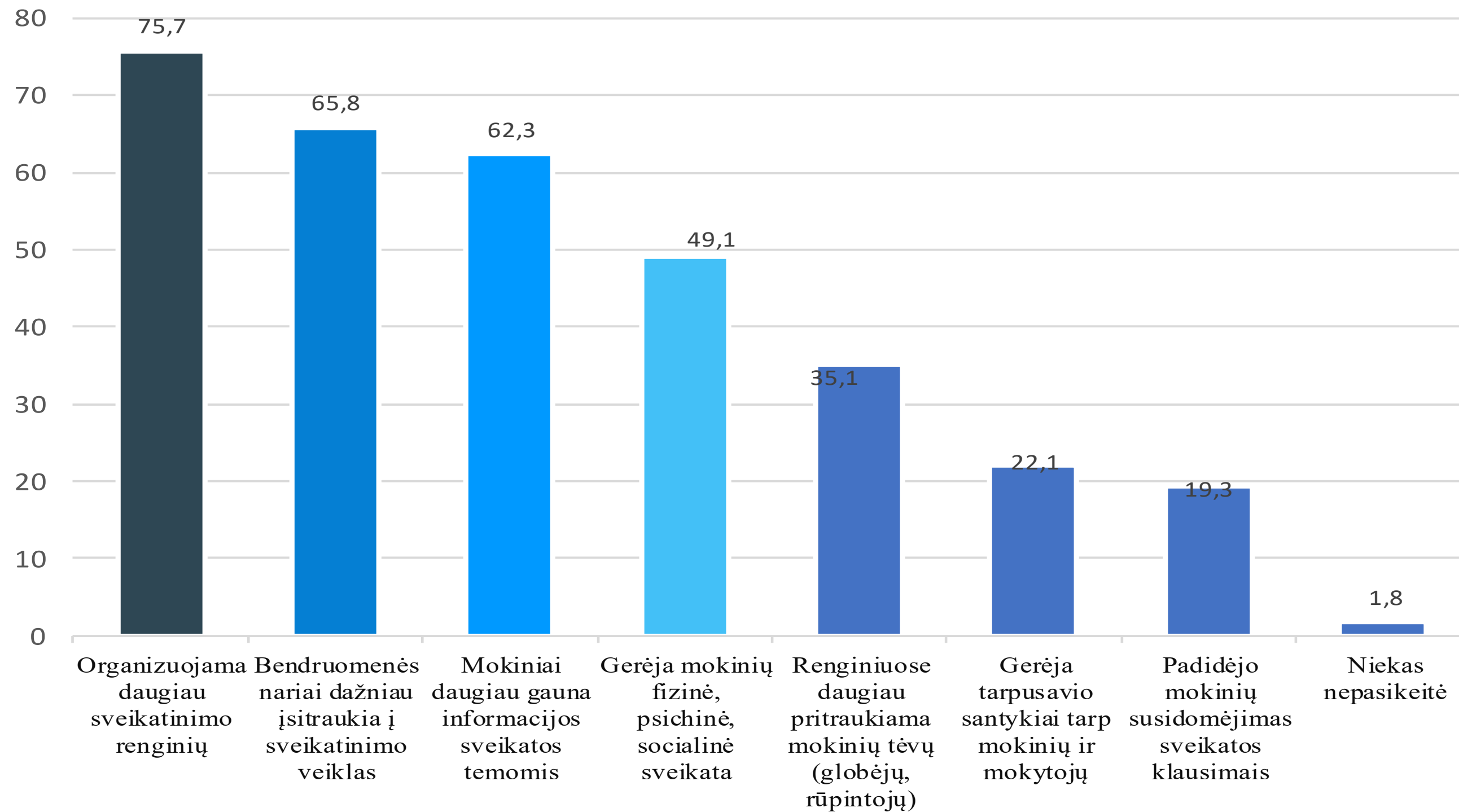
VISUOMENĖS SVEIKATOS INOVACIJŲ CENTRAS

SVEIKATĄ STIPRINANČIŲ MOKYKLŲ IR AKTYVIŲ MOKYKLŲ
DALYVAVIMAS TINKLŲ VEIKLOJE

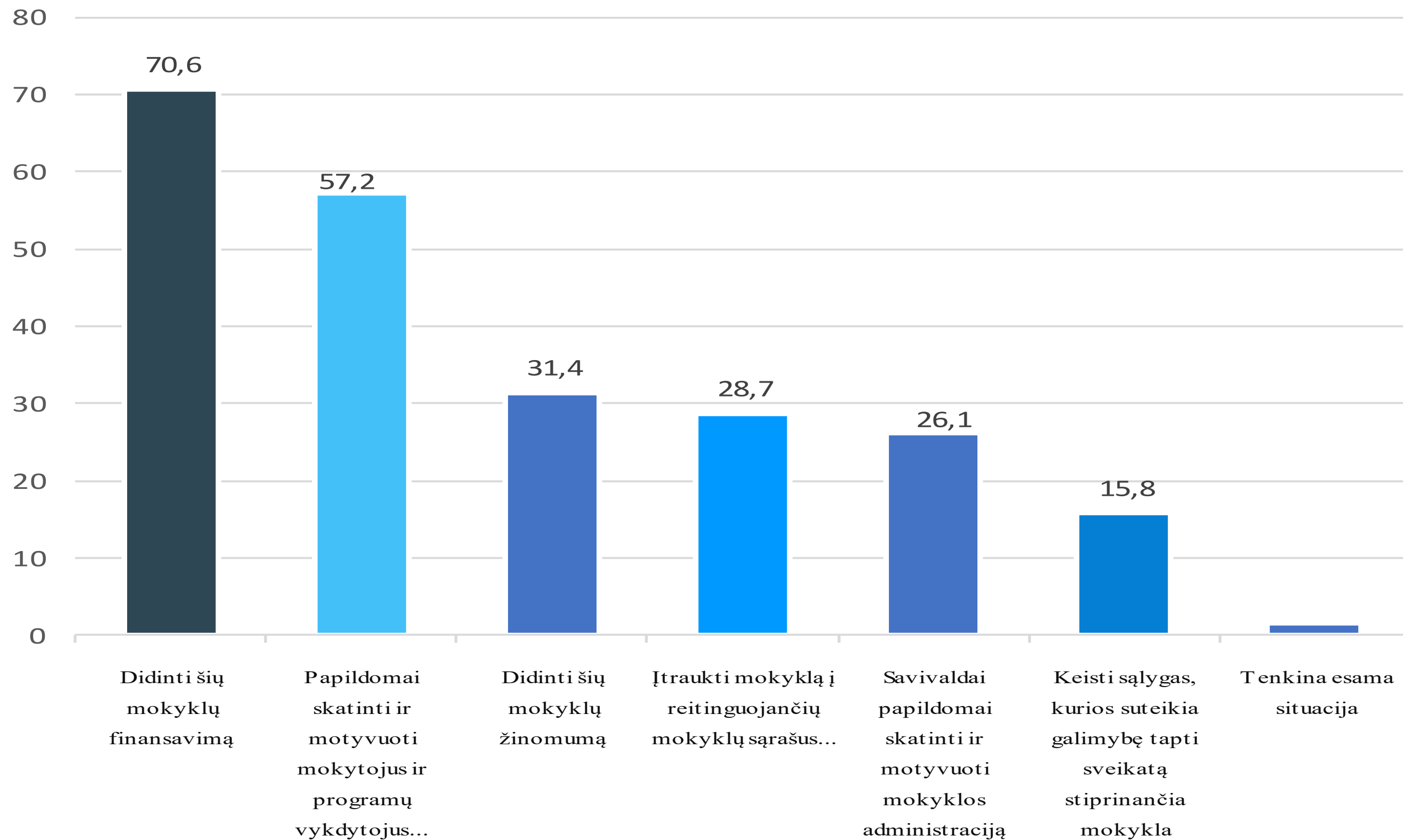
2025 m. apklausos ataskaita

Kas keičiasi, kai mokykla įgyvendina programą?

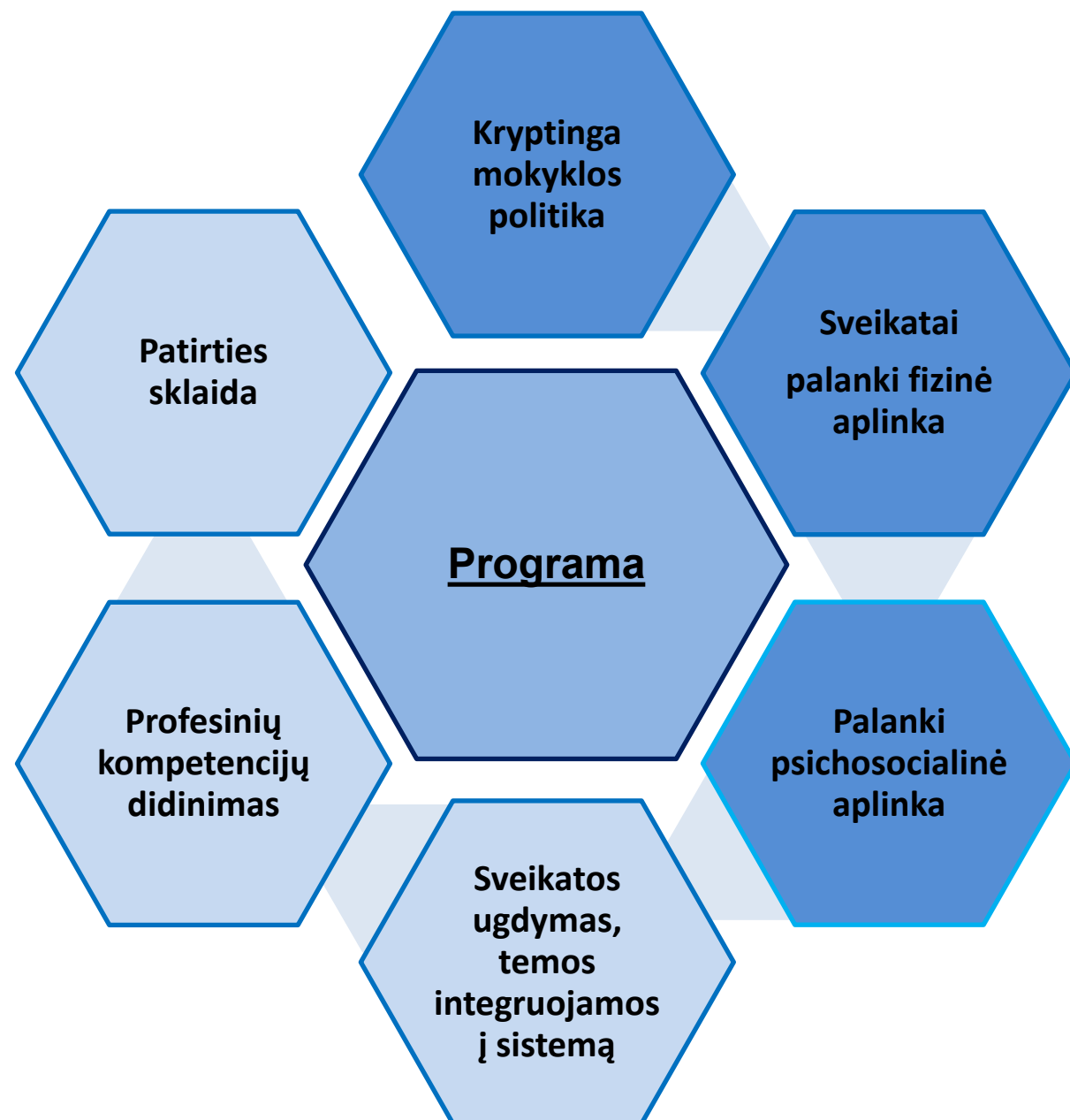
Ką siūlo mokyklos, kad aktyviau plėstume tinklus?

Mokyklos įgyvendina 5-erių m. Sveikatos stiprinimo programą ir 5-erių m. Fizinio aktyvumo skatinimo mokykloje planą

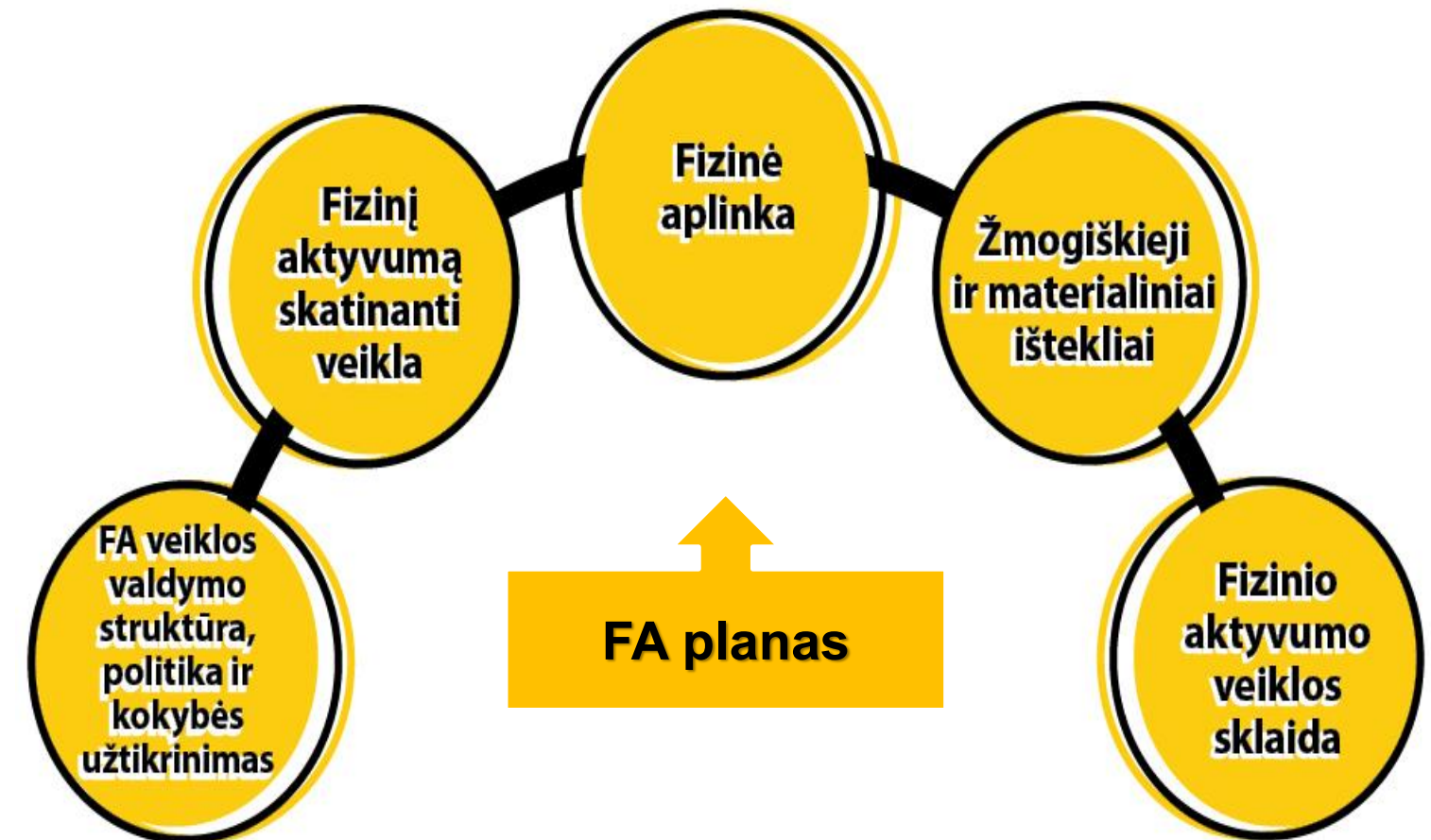
SM (6 veiklos sritys)

AM (5 veiklos sritys)

AKTYVI
MOKYKLA

Sveikatos stiprinimo programos ir Fizinio aktyvumo (FA) skatinimo mokykloje plano dermė

- Mokyklos vertybės ir vizija turėtų sietis su sveikatos stiprinimu, fiziniu aktyvumu ir kitomis vertybėmis.
- Sveikatos stiprinimo programos dalys ir Fizinio aktyvumo skatinimo mokykloje plano veiklos turi derėti tarpusavyje.
- SSM programa ir AM fizinio aktyvumo planas turi derėti su kitais mokyklos dokumentais ir projektais.
- SSM programa ir AM fizinio aktyvumo planas turi būti pritaikyti mokyklos bendruomenės poreikiams ir problemoms spręsti.
- SSM programos ir AM fizinio aktyvumo plano įgyvendinime dalyvauja visa mokyklos bendruomenė.

SSM ir AM sveikatos stiprinimas integruojamas į visą ugdymo procesą

Sveikatos ugdymas planuojamas ir apima įvairias temas:

- fizinį aktyvumą ir sveikatai palankią mitybą;
- tabako, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją;
- nelaimingų atsitikimų, traumų prevencija;
- streso, prievartos, patyčių prevenciją;
- emocinės sveikatos stiprinimą;
- gerų tarpusavio santykių puoselėjimą;
- rengimą šeimai ir lytiškumo ugdymą;
- užkrečiamųjų ligų prevenciją ir asmens higieną;
- vartojimo kultūros ugdymą (skaitmeninė aplinka, tvarumas rūšiavimas kt.).

Mokyklų sveikatinimo programose įtraukiamos atmintinos dienos, įgyvendinami kiti projektai/programos

Minimos PSO, tarptautinės, Europos dienos:

- Pasaulinė diena be tabako,
- Pasaulinė sveikatos diena,
- Pasaulinė rankų higienos diena,
- Tarptautinė nerūkymo diena,
- Pasaulinė AIDS diena,
- Pasaulinė psichikos sveikatos diena,
- Europos sveikos mitybos diena,
- Pasaulinė vandens diena ir kt.

Programos:

Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo programa, „ERASMUS+“, „FoodEducators“, „Twinning school“, „Olweus“, „Lions Quest“ „Antras žingsnis“, „Tvari mokykla 2030“ ir kt.

Taip pat projektai:

„Lietuvos mažųjų žaidynės“, „Olimpinis meniu“, „Europos judumo savaitė“, „Futboliukas“, „Sveikatiada“, Europos sporto savaitė, „BeActive“ ir kt.

Juos įgyvendina ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ir profesinio ugdymo mokyklos.

SSS ir AM kuria saugią, sveikatai palankią ugdymosi aplinką, plėtoja palankius tarpusavio santykius

Fizinė

Išorės erdvės: įrengiamos poilsio ir sporto zonos, lauko treniruokliai, Kneipo takeliai, pavėsinės, laboratorijos, lysvės, sodai, atliekų rūšiavimo ir kompostavimo erdvės, lauko klasės.

Įrengiamos aikštelės dviračiams, mechaniniams paspirtukams ir kt.

Vidaus erdvės: įrengiami tylos kambariai, skambučio reguliavimo sistema, karstymosi sienelės, ekranai judriesiems žaidimams, stalo žaidimai ir kt.

Mokyklos aplinka

Psichosocialinė

Gerinami santykiai: socialinių įgūdžių, emocijų valdymo pamokos, individualūs užsiėmimai su vaiku ir tėvais, apskritojo stalo dialogai tarp mokinių ir mokytojų, kt. projektai

Organizuojami renginiai: tolerancijos, padėkos, šypsenos dienos, draugystės ir gerumo savaitės, bendruomenių mugės, rankdarbių parodos, kartų susitikimai, bendravimo pamokas, savanorystės projektai ir kt.

Metodinės priemonės

SSM ir AM dalijasi gerosios patirties praktiniais pavyzdžiais

Organizuojami mokyklų gerųjų patirčių pristatymai

2025 m. pasiūlytos 3 temos bendroms veikloms: „Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija mūsų mokykloje“, „Aktyvūs ir sveiki: užkrečiančios gerosios iniciatyvos“ ir „Įtraukiojo ugdymo geroji patirtis – sėkmės raktas“.

„Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija mūsų mokykloje“

Pranešimus skaitė mokytojai, socialiniai pedagogai, sveikatos specialistai ir mokiniai.

- Vienas iš ryškiausių pavyzdžių, kurį pristatė mokinys iš **Veiviržėnų Jurgio Šaulio gimnazijos (Klaipėdos r.) apie tai, kaip jie sukūrė mokinių sveikatinimo grupę, kuri nuolat susitinka su bendraamžiais ir jiems aiškina rūkymo ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų žalą bei moko sakyti „Ne“**. Mokiniam parengti informaciją padeda visuomenės sveikatos specialistė ir mokytojai.
- **Garliavos Juozo Lukšos gimnazijoje (Kauno r.)** psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema sprendžiama kompleksiskai - bendruomenės ir partnerių pastangomis, pasitelkiant savivaldos teisės aktus, vietos policiją ir mokytojų pastangas. Kaip teigė pranešėjai, šios priemonės atnešė teigiamus rezultatus.
- **Kitų mokyklų pristatymuose buvo pabrėžtas darbas su šeimomis, vedamos mokinių diskusijos, organizuojami prevenciniai renginiai bei pateikiamos rekomendacijos sprendimams.**
- **2025 m. buvo suorganizuoti 5 nuotoliniai gerųjų patirčių viešinimo renginiai, kuriuose buvo per 1300 prisijungusių dalyvių iš mokyklų bei savivaldybių visuomenės sveikatos biurų.**

Mokyklų gerosios patirtys

2026 m. gerųjų patirčių viešinimas orientuotas aktualioms problemoms spręsti.

SSM ir AM pasiūlytos temos bendroms veikloms:

- ✓ „**Sveikatai palanki mityba ir fizinis aktyvumas žiemą**“,
- ✓ „**Vaikų saugi skaitmeninė aplinka**“,
- ✓ „**Tėvų įtraukimas į sveikatos stiprinimo programas: informavimas, švietimas, praktinė veikla, sprendimų priėmimas, motyvacija**“ .

2026 m. kovo 5, 9, 12 d. įvyko gerosios praktikos pavyzdžių viešinimas tema „**Sveikatai palanki mityba ir fizinis aktyvumas žiemą**“. Nuotolinių renginių metu mokytojai, sveikatos specialistai ir kiti mokykloje dirbantys specialistai pasidalino geraja praktika. Šia tema pristatyti 45 pranešimai iš SSM ir AM..

Dalijimasis geraja patirtimi ne tik stiprina bendruomenių ryšius, bet ir padeda kurti palankesnę aplinką kiekvienam mokiniui.

Bendradarbiavimas ir partnerystė

Sveikatos sektorius

- **SAM** (politiniai sprendimai, veiklos dokumentai, nacionaliniai renginiai),
- **VSB** (tiesioginė pagalba, tarpininkavimas, konsultavimas, informavimas),
- **Higienos institutas** (sekretoriato ir koordinatoriaus funkcija, specialistų mokymai, metodinė pagalba, SSM ir AM plėtra).

Švietimo sektorius

- **ŠMSM** (politiniai sprendimai, veiklos dokumentai, nacionaliniai renginiai),
- **Psichologinės** – pedagoginės tarnybos,
- **Agentūros** (LINEŠA, NŠA),
- Švietimo centrai,
- Mokyklos, bibliotekos ir kt.

Kt. įstaigos ir organizacijos

- Vaiko teisių apsaugos tarnybos,
- Sporto centrai,
- Labdaros ir paramos fondai,
- Jaunimo organizacijos, NVO,
- Policijos komisariatai ir kt.

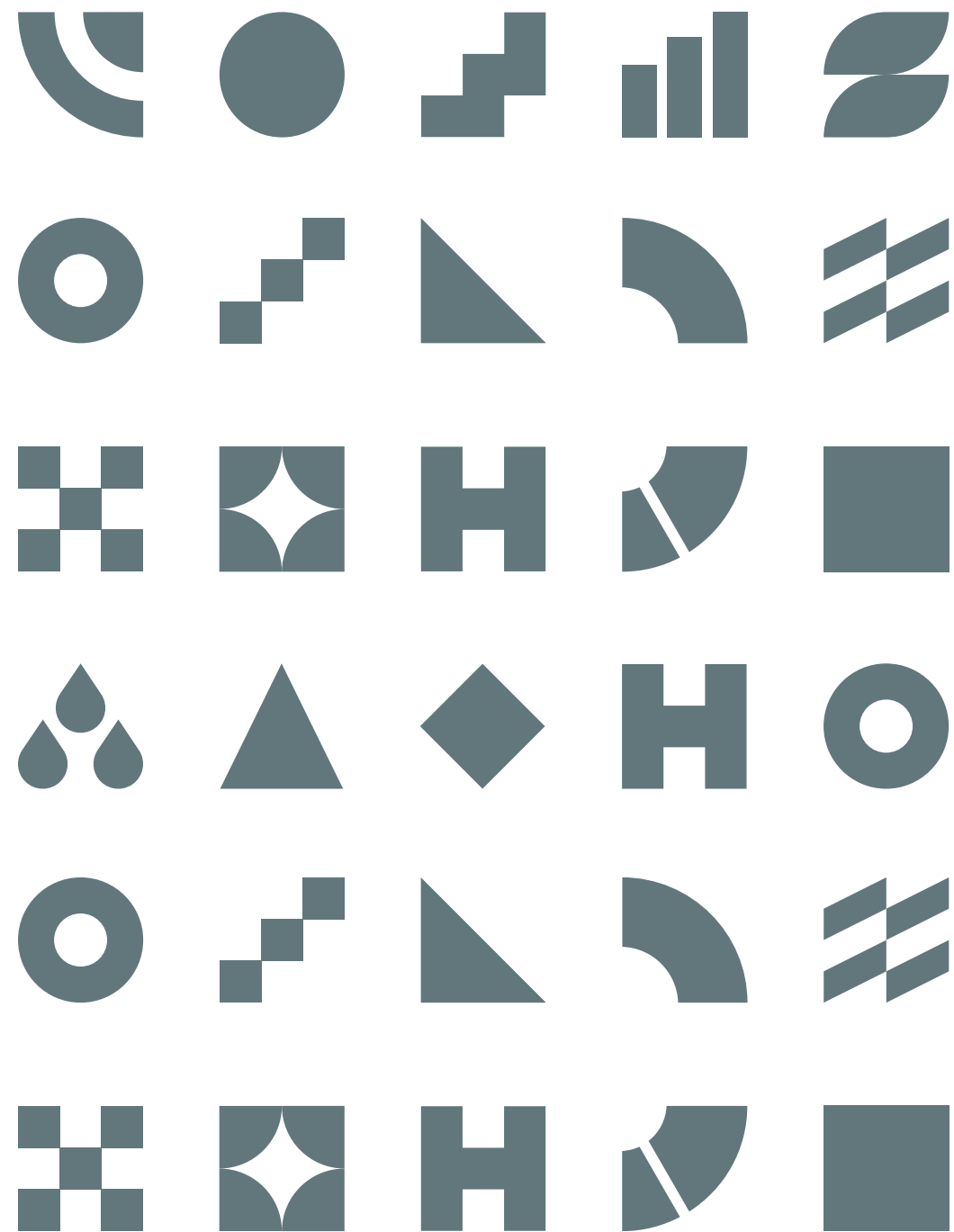
Kur galime tobulėti?

- ✓ Švietimo sektoriaus įsitraukimas ir motyvacijos sukūrimas SSM ir AM, šių mokyklų mokytojams, specialistams (per mokyklų, mokytojų vertinimus). Kad ši papildoma veikla būtų įvertinta ir pastebėta švietimo sistemoje (dokumentuose, planuose, strategijose ir t.t.).
Turime du tinklus, jie turi būti matomi, vertinamas jų potencialas.
- ✓ Matyti problemas iš arti ir ieškoti sprendimo būdų kiekvienoje savivaldybėje.
- ✓ Glaudžiau bendradarbiauti su savivalda ir ieškoti resursų paremti SSM ir AM sprendimus (Pvz. dažniau inicijuojant dialogą tarp savivaldybės administracijos, VSB atstovų, švietimo skyrių atstovų, mokyklų vadovų). Ieškoti finansinio palaikymo šių mokyklų sveikatos stiprinimo programų ir fizinio aktyvumo skatinimo planų įgyvendinimui.
- ✓ Kviesti SSM ir AM dalyvauti kituose sveikatinimo projektuose, kaip potencialią, jau suformuotą didelę tikslinę grupę, kuri kryptingai keliauja sveikatinimo keliu ir turi veiklos pavyzdžių. Tuo pačiu padėti jiems gauti papildomų lėšų.
- ✓ Daugiau dėmesio skirti SSM ir AM tinklų viešinimui ir jų plėtrai šalies mastu.

Sveikata stiprinanti mokykla ir Aktyvi mokykla – skirtingi, bet tą patį tikslą turintys modeliai: skatinti sveiką gyvenseną ir puoselėti saugią aplinką.

AČIŪ UŽ DĒMESĪ